

ČEKÁNÍ V ZÁSTUPU

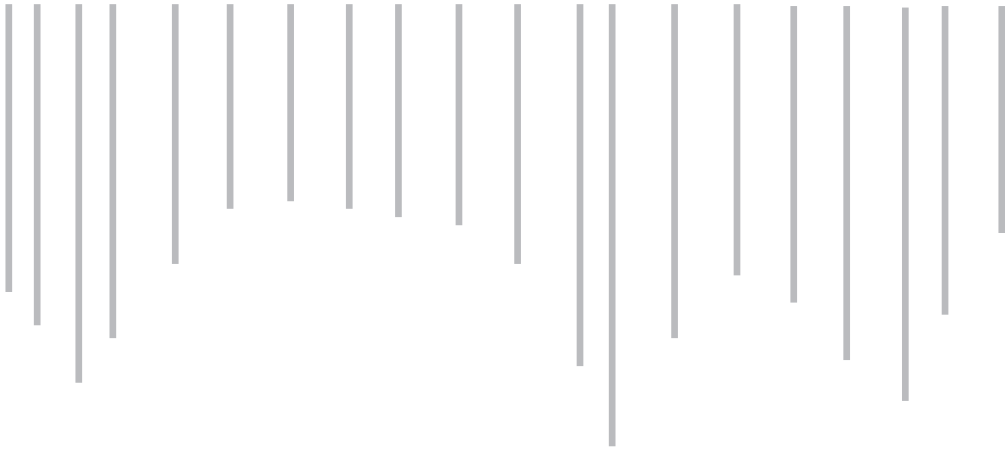
Anna Blažíčková

Triáda

ČEKÁNÍ V ZÁSTUPU
Anna Blažíčková

Triáda

Č|E|K|Á|N|Í|V|Z|Á|S|T|U|P|U

Anna Blažíčková

© Anna Blažíčková, 2014

Photo & epilogue © Věra Koubová, 2014

© Nakladatelství Triáda, s. r. o., 2014

ISBN 978-80-7474-106-7 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7474-115-9 (PDF)

ISBN 978-80-7474-116-6 (epub)

ISBN 978-80-7474-117-3 (mobi)

BRATR THEODOR

Kdo je bratr Theodor? Nemám nejmenší ponětí. Jisté je jen, že v minulosti bylo mnoho těch, kteří splňovali oba předpoklady: být *bratr*, duchovní nebo pokrevní, to je jedno, a jmenovat se *Theodor*; menší počet jich, přesto však jistě pořád ještě hodně, žije – kdesi, nevím kde, neznám žádného z nich, ale proto nejsou o nic méně skuteční. Co není skutečnost – krychle z cihel a kamene, rozměrů přízemního domku, hladké stěny nastříkané šedožlutou barvou. Po žebříku vystupují nahoru na rovnou plochu. Odstrkují žebřík, padá dolů, do trávy nebo na svah a já jdu doprostřed plochy, lehám si na záda a prsty škrábu zrnitou omítku. Dívám se vzhůru, je tu jen stejnoměrně barevná modř, nanejvýš, protože krychle je výhodně postavena na vršku, v dálce modrý pás lesa. V oné modři lze jediné, nechat plynout myšlenky o lidech, jimž patří již vyslovené jméno.

Jsem tam, kde jsem chtěla být. Na náměstí kteréhosi evropského města, kde se sešli všichni bratři Theodorové. Kojenci i starci, Němci, Židé, Američané a – což bude ještě víc poutat mou pozornost – příslušníci i daleko exotičtějších národů a vyznání, každý z nich vklíněný do jiných souvislostí; opustili rodinu, tisíce rodin, kde každý člen na nich závisel jinak, otcové, strýčci, manželé – stále přitom čísi bratři; úřad, klášter, kočárek, hernu, loď. Bezpočet rozmanitých souvislostí je na čas zpřetrháno, situace se změnila, kdosi převzal jejich práci, cítí se opuštěn, cítí úlevu, že se vymanil z jejich přítomnosti. Svět je jiný. Bratři Theodorové uposlechli výzvy a sešli se na jednom náměstí, vzniklo nové společenství, které dříve nikdy neexistovalo – anebo lépe: neexistovalo?, vždyť to jsou skuteční, živí lidé, pojítka – bratr Theodor – tu už bylo dřív, z tohoto hlediska pouze nebyli dosud vybráni, organi-

zováni, teď však pocítili svou vzájemnost, příslušnost, zařazenost. Vše se opět mění: oni tu stojí, sedí, leží na čemsi, nabízejí si cigarety, ošetřují své osly nebo fordy, slyší prvně švédštinu, až se vrátí – nechám je samozřejmě zase vrátit se zpět – budou jiní, než zemřou, mnohokrát uvidí v duchu toto náměstí, bradatého kmeta v bílém rouše, co se vedle nich modlil na koberci, jiného, který přišel na smrt nemocen a mlčky čekal na svou poslední chvíli, batole řevem se dožadující pozornosti a péče – lékař, otec nebo soucitný člověk si vybaví svůj čin a vzpomínku vyprovodí pocit uspokojení, vzrušení, žalu, v jiném případě pohnutí ješitnosti: partie šachu s vytáhlým zrzavým mladíkem byla prohrána.

Měním své místo a na okamžik mohu každému z nich pohledět do tváře. Jediná já sem nepatřím, ale smím tu být, nechala jsem je se tady sejít. Vnásím si do jejich shromáždění své, a tedy s žádným jiným z celého počtu se neshodující hledisko, zajímá mě, že hubený zrzavý mladík, ačkoli vypadal na rozdíl od svého soupeře jako kůň, na kterého se nesází, už podle toho, jak neobratně a zmateně rozestavoval figurky, vyhrál svou hru. Že se na jeho tváři objevil samolibý úsměv místo dětské bezradné radosti, která by měla logicky vystřídat směšné a nedospělé zaujetí, s nímž hrál. Že umírající, čtyřicetiletý muž s nazloutlým, dosud plným obličejem mlčel – proč – že se tu octl mimo kruh své rodiny mezi neznámými lidmi, nebo že je v něm ona smířenost pramenící ne z nevědomosti, ale z odhodlání? Ze zmužilosti ducha?, smířenost podle mne obdivuhodná a vzácná, neboť moje vlastní zbabělá duše je jí tak vzdálená, a proto tolik času vyplývám myšlenkami o koncentračním táboře? Zdalipak je mezi přítomnými muž, velmi krásný, podobný tomu, kterého jsem nikdy nespátřila? Je to tento? Nebo je tento muž nejkrásnější ze všech tady a vybrala bych si ho, kdybych si směla vybrat? Anebo proti mně se koléba-

jící tlustý stařec v červené košili s holou hlavou, s aktovkou v ruce, o čem bychom spolu mohli se zájmem hovořit?

Den, kdy bych mohla procházet mezi bratry Theodory z celého světa. Kdy by každý bratr Theodor uviděl mnoho jiných bratrů Theodorů. Prázdné náměstí, až by ulicemi různých směrů opět odešli. Papíry, slupky z pomerančů. Mince v kašně? Nedopalky cigaret. Sláma? Metařky, které by se sem ze všech koutů vrhly. Ty chvíle, než by bylo zameteno a dokud by mě ještě bavilo tady chodit. Byli tu, ještě můžu vidět jejich stopy, tak živé, jako by oni sami byli ještě nablízku. Jako když odjede cirkus a na cvičišti zůstane kolo odpadků a pilin. Zameteno, uklizeno. Tedy už taky jít. Do kašny padá voda. Věž kostela s černou úzkou špicí; zespodu jakoby nakloněná. Některá z ulic, její výklady a dlažební kostky. Moje kroky. Další kroky. Kroky.

KUŘECÍ PEŘÍ

Kreslírna je plná lidí ve věku kolem osmnácti let, poznávám mezi nimi dávné známé z různých období mého života. Spolužáky z různých škol, Pepíčka Stradů, který pro kloubní revmatismus odešel z tercie, Pepíka Broma z maturitní fotografie, s lesklými zuby a zářivým úsměvem – ve skutečnosti nikdy nebyl tak hezký – ve chvíli, kdy jde s matkou úzkou ulicí k řece. Božena, co jsem vedle ní, dost nerada, seděla několik let, kulhavá Pilařka. V první lavici Hasenková a Eisová, dvě nerozlučné přítelkyně, to zas moje žákyňe z deváté třídy. Ani s jedním z nich se už nestýkám. Buď si v pohodlných pozicích hoví v lavicích, anebo z nudy přecházejí mezi hlučícími skupinkami – očekávají poslední vyučovací hodinu na sklonku odpoledne. Hodinu, z níž nejde strach, lze to pozorovat z jejich ledabylého klábosení a bezstarostného žertování. Do oken padá šero z ulice, na dlouhých černých šňůrách svítí šest žárovek v koulích z mléčného skla. Dveřmi za zády žáků vchází babička Vondrová, a to mě velice překvapuje, neboť o jejich vyučovacích schopnostech nemám valné mínění: je zvyklá roznášet püllitry ve své hospodě, celý život nedělala nic jiného, nemohu tedy pochopit, proč tu je, a předpokládám, že v roli pedagoga nespěje. Stařena si však ihned pevným hlasem zjedná pořádek. Její říznost zažene naši roztěkanost a únavu, jsme okamžitě ve střehu, konec konců je to učitelka. Postavy v lavicích sedí rovně, srovnané jedním směrem jako železné piliny v magnetickém poli. Ze zadní lavice hledám pohledem známé tváře. Zákostelský, Honza Cirhů – naposledy jsem je viděla na sjezdu po deseti letech od maturitní zkoušky. Přišla jsem až po začátku, když už všichni seděli kolem stolů v zahradní restauraci pod stříškou z železných tyčů; ty tyče měly být obtočeny břechťanem nebo psím vínem, ale

visel na nich sem tam jen zkroucený pahýl uschlého roští. Sedělo jich tam, osob, s nimiž se kdysi spojovalo tolik mých myšlenek a každodenních zážitků, tak patnáct. Nebyla jsem s nimi celých těch deset let, ohlíželi se po mně a přátelsky mě vítali, ztloustlí, opelichaní, s řidnouchými vlasy, ženy s masitými krky a křivými prsty u nohou v bílých sandálech, bylo horko, pili jsme pivo, ženské mluvily o dětech a chlapi o autech. Měla jsem na sobě staré šaty a cítila jsem se v nich špatně. Po letech se všechno vymazalo, pozapomněla jsem jejich nové tváře, každý z nich dostal zas svou původní, osmnáctiletou podobu. Nepředstavovala jsem si je už jako prokurátory, účetní JZD, učitelky. Měla bych znovu příležitost je vidět, teď po patnácti letech, tentokrát bude sjezd v říjnu, budou sedět v téže restauraci u sokolovny, kam jsme chodili na tělocvik, asi uvnitř v sále, kde se odbývaly školní taneční zábavy, bude řeč o autech a o dětech, ale já tam nemohu jet, porodila jsem právě své druhé dítě.

V řídkém venkovním světle posíleném šesti žárovkami neleží na jejich osmnáctiletých obličejích ani stín tušení o budoucnu; Zákostelský, Honza Círhů, který vcházal do třídy s pozdravem Buďte zdrávi, kozáci, Čamrovka, která se mi během let, aniž jsem ji mezitím spatřila, stala velmi sympatickou – babička Vondrová nás ostrým hlasem drží v pozoru. Strašlivě zhubla před smrtí, mívala horní objem sto třicet a přes boky sto padesát centimetrů, matka jí šívala šaty, nakonec na ní povlávaly a faldovaly se jako kůže v obličejí, tenké nohy chrastily v černých punčochách, když se vlekla ze tří schůdků do zahrady; její dcera sem letos přijela na prázdniny, taky už padesátiletá, ale dala se zaměnit se svou třicetiletou dcerou, vnučkou babičky Vondrové; ačkoli jí bylo padesát, byla velmi hezká, opálená, s blond vlasy a v bílých háčkových šatech, na týden se jí podařilo vyklouznout z láskyplné

péče muže, který se bez ní nedokázal ani na chvíli obejít, chodila každý den k řece a plavala dlouhými tempy sportovkyně, večer vycházela svěžím krokem do kopce k hospodě a říkala své sestře, která teď nosí püllitry místo babyčky Vondrové: Ještě mi chybí, aby se z některého okna dívala maminka. Babička Vondrová se pojednou odmlčela a zvedla telefon zavěšený na hlavní stěně vedle tabule, ředitel oznamoval, že se třída zúčastní pochodového cvičení. Všechno se z lavic ihned přemístilo ke dveřím, mimo tlačenicí jsme zůstali jen já a Pepíček Stradů, kterého trápil revmatismus. Šla bych také, ale byla jsem po nemoci, zdálo se mi, že desetikilometrový pochod bude příliš náročný na moje srdce. Nakonec jsme šli se Stradou nerozhodně na konci hloučku a zůstali stát s ostatními na schodech pod oknem. Na plné lavici na odpočívadle zbývalo jedno místečko, už jsem se chtěla posadit, ale vmáčkla se tam Hasenková s Eisovou, sedla jsem si tedy na schod a slyšela jsem nad hlavou jejich hlasy. Opakovaly posměšně, co jsem řekla, řekla jsem Zavřete okno, táhne to, jiné a další hlasy se mi začaly vysmívat, mé topornosti, neschopnosti chovat se přiměřeně ani v nejobvyklejších situacích. Vstala jsem, schody byly široké a vedly pod širé nebe, záblesk slunce je ozářil a proteplil vzduch, a já jsem v postávajícím davu uviděla člověka, se kterým bych ráda odešla pryč. Měla jsem chuť držet se ho kolem ramen, mít zavřené oči a v řasách pocít, který v prstech vzbuzuje chmýří několikadenního kuřete – kuře právě vylíhlé má spleené peří, je příliš holé a příliš určité; vzali jsme se za ruku a to bylo pro mne dostatečné zadostiučnění, už mi tolik nevadily posměšné hlasy – oprávněnost posměchu jsem uznávala – navíc právě zmlkly. Seběhli jsme – držíce se za ruce – spolu se schodů, lehce, jako když klouže kapka z listu, drobounké, drobounké peří poletovalo v šednoucím vzduchu, který houští v krystalky tepla a skomíravého

jarního jasu. Poznávám ho jen po některých rysech, ale byl to patrně tento muž, s nímž se vedu, můj pozdější spolužák, z doby mých dvaceti dvaadvaceti let, chtěl být lékařem, ale vybrali mu jinou školu, snad se zdálo léčit lidi politicky nebezpečnější než je vychovávat, v tak podivuhodně sjednoceném světě kolem mne byl jediný, kdo nepřihlédl k všeobecnému vyšinutí myslí a jednal, jako by ho nebylo. Žil velice výstředně, protože velice sám ve svých názorech, a někdy dával zneklidňující svědectví o jejich existenci, o tom, že nebyly dosud potlačeny. Když se ho ptali, proč chce vést letní tábor pionýrů právě se Schulzem, který měl být vyloučen z fakulty, a s nikým jiným, právě s tím Schulzem, který četl filozofy a dělal si nesrozumitelné záznamy přednášek plné šipek, obrzců a vzorců, mávaje při tom kšticí splených vlasů, tedy když byl dotázán, proč si tak umnul na Schulze, přestože v kolektivu nelze dávat jednomu před druhým přednost, odpověděl *Protože je to můj kamarád*; slova, která mu byla přičtena k tíži a zapsána do spisů. Běželi jsme úzkou ulicí k řece, za zády očí lidí čekajících na povel k zahájení pochodového cvičení, všichni – až na Stradu – zdraví a schopní, zdravější a schopnější než já, ale přece právě já jsem dětským krokem poskakovala po kostkách chodníku, na nějž svítíl zbloudilý paprsek slunce, předem jsem viděla řeku a vyšlapanou cestu kolem ní a v řasách se mi chvělo sluneční teplo jako v jemném několikadenním kuřecím peří.

Ve snu obcují mrtví s živými; pustila jsem se ruky muže, který byl minulost. Babička Vondrová byla minulost, láska lehká a bílá jako peří mi už taky nepatří. Vstupuji do prázdného sálu, jedné z místností zámku či jiné reprezentativní stavby nedávných století. Uprostřed na žlutých udržovaných parketách leží čtverec vysoké bílé kůže. Sál je holý, bílý, stěny místy vypouklé do půloblouku sloupů, které jako by do nich vrostly. Prázdňá velká okna nabízejí

přichozím k bělobě a žluti ještě třetí barvu, barvu vzduchu. Ostatní v sále chybí. Přitahuji kůži ke stěně, stojí tam lavice a na ní sedí můj muž. Do tohoto okamžiku všechno byla minulost, kde stejně jako ve snu mrtví obcují s živými. Muž mi podává časopis, listujeme si, čteme. Za sebou máme zasklený výklenek, jehož se patrně užívalo jako dveří. Časopis má na každé straně dva texty, hlavní, číslovaný, po stranách ještě jeden, užší, řádky také číslované, jak se to čte?, asi současně, ale v kterém okamžiku má oko přeskočit z jednoho textu do druhého, na kterém řádku? Autor to ponechal na vůli čtenáři. Obrázky jsou přímo v textu, černobílé, velmi určité, výrazné, přitom jakoby zaváté sněhem. Sedím na čtverci bílé kůže, můj muž si sedá ke mně, vzduch houstne a šedne, jako by byl plný sněhových vloček, lehkého padajícího peří, objímáme se v prázdném sále, za zády skleněnou stěnu, tady u zdi je útulno, kůže hřeje do nohou, do zad, do rukou, láska bílá jako peří je minulost, z babičky Vondrové je mrtvola, ležíme a objímáme se, milujeme se, na tvářích ani zdání, ani tušení o budoucnu.

KREJČÍ

Slunce?, ne – už se tmí, temnější domy, tráva, keře na ní rozsázené; první, teprve průzračná tma – ale přece jen: odraz čehosi, nízkého slunce, oranž na skle. Podívala se znovu oknem, pozorněji. V již šedém pořadí domů krámků starého krejčího naproti, na skle výkladní tabule vedle dveří pro zákazníky, kde v půlobloučku masívní písmena skládala mnohokrát vysmívaný nápis MÓDNÍ SÍŇ PRO DÁMY A PÁNY a pod tím rovná linka JOSEF NOŽIČKA – z temna krámků se velmi často, zvláště v létě, kdy dveře byly otevřeny, ozývalo brumlavé drmolení, neboť krejčí byl takřka neustále rozčilen – jeho pět nebo šest vnuků mu k tomu jistě dávalo vhodný podnět – v dolní polovině skleněné tabule, za níž se válelo pár zaprášených módních časopisů otevřených v místě, kde z módy vyšlí seladónové předváděli z módy vyšlé obleky – krejčí stejně šil pouze pro venkovany, a to povětšinou opravoval nebo přešival – v dolní polovině skleněné tabule ležel oranžový jas, podobný slunečním paprskům, ale neskutečný, neboť slunce už dávno zapadlo, zřejmě odraz čehosi, co neviděla – ani neuměla uhodnout, co by to mohlo být – rozplývavý, jako by oranžové mraky přecházely zčernalou oblohou, převalovaly se, oddalovaly a spojovaly; jediný mžik oka, naprostá změna. Jiný obraz. Nemožné vrátit ten předešlý zpět, leda již jen jako iluzi. Je zrušen novým: úspornou lampičkou osvětlené ruce vystupují z temna místnosti, není vidět světelný zdroj ani postavu krejčího, jen zlatý jakoby prašný oblak řídkého rozptýleného jasu a v něm ruce zmateně poletující, ptačí pohyby, odpoutanost, tah, vůle neviditelné nitě udávající směr –

Směšná nerudnost krejčího, jeho koktání, klátivá chůze
16 a brumlavé nadávky jsou ponořeny do tmy krámků, utopeny,

sprovozeny ze světa; pozlacené ruce vykonávají svou práci trhavy-
mi pohyby, nové a nové mávnutí křídel, ženou vpřed neviditelné
dílo, kalhoty, kabát nebo košili.

Rozsvítíl. Ostré světlo vyplavilo utopence, černého, neforem-
ného. Tma z něj spláchla, co bylo nejsnáze odpoutatelné, směšnost,
ubožáctví – uviděla ho jako někoho, kdo šije. Kdo se dokonce
celý život živil tím, že šil. Věděla, že chce jen odčinit něco, co se
už nenapraví, když kolem něj – takřka proti své vůli, nemohla si
pomoci – vidí dosud ještě poletovat zrnka zlatého prachu.

K LÉKAŘI

Takhle to dál nejde, říkám mužovi. Podívej se, popoběhnu za tramvají, srdce mám až v krku, vylezu pár schodů a nemůžu popadnout dech. Pomalu nikam nedojdu, a co to ostatní – začne to pícháním za hrudní kostí, nejdřív celkem nic, ale čím dál hůř a hůř, nějaký nedostatek, kyslíku nebo čeho, až si to došinu na hranici bezvědomí, ani se pohnout; muž mi namáčí hadry, nejčastěji dětské pleny, mám je narovnané v prádelníku, na srdce, na krk, na hlavu, na zápěstí, a co když budu sama doma, ptám se, ani si hadr nenamočím. Omdlím, vím, že mě zachraňuje jen ta studená voda.

Půjdeš k doktorovi, řekl muž. K dobrému, zaplatíš si to. Co ta doktorka, víš která, jak jsi tam už jednou byla, tenkrát ti přece pomohla.

Zaplatíš si, dobře, ale kolik to může stát? Deset nebo dvacet korun? Mám jen deset. Ale jak to udělám, když to bude stát víc? V čekárně bude jistě víc lidí, někdo bude vycházet, počkám, nepůjdu první a zeptám se, kolik doktorka bere. Když to bude deset korun, půjdu do ordinace, když víc, vrátím se domů.

Ani jsem nevěděla, že je to taková dálka. Benediktinská ulice. Úzká a strašlivě dlouhá, nejede tam tramvaj ani autobus, a doktorka bydlí až na samém konci. Nevadí, to ujdou, chodím přece takové vzdálenosti, a tam si odpočinu, sednu si v čekárně, to mě osvěží zas na další cestu. Kdybych byla zdráva, kdyby mi to šlo dobře, taková procházka by zrovna byla podle mé chuti, ráda chodím po starém městě, mám ráda tu spoušť neopravovaných koutů, starobu, rozpad, to mizející svědectví o tom, co tu kdysi bylo, ale nemoc promísí všechno, rozpustí jako voda cukr každou radost. A já jsem byla dobrý chodec, čtrnáct dní jsem prochodila

po horách, den po dni, ze začátku s mužem, zůstával za mnou, já vpředu s batohem a on upocený vzadu, nakonec jsem chodila sama. Vlastně je člověku nejlíp samotnému, když se shora dívá na černé jezero, kde jako labuť plave uprostřed bílá kra, ty spády holeho kamení k vodě, ve snu se mi pořád ještě zdá o horách, stojím pod nimi, pěkně oblečená, s turistickou výzbrojí, ano, to by snad někdy ještě bylo v mých silách, to bych mohla dokázat, ušetřit si na cestu a na oblečení, ale hory přede mnou jsou daleko a vysoko, nic není platná výzbroj, texasky ani vlněný rolák, tam se musí dojít pěšky, a moje nohy k tomu nejsou. V tom snu jsem si aspoň nasadila před oči dalekohled, hory přede mnou vystoupily blízko, jako bych se ocitla uprostřed nich, ale ze snu jsem se probudila s pláčem, věděla jsem, že jsem jen tam, kam mě mohl dovézt vlak nebo autobus, že se na hory dívám z dálky a že v nich nejsem.

Čekárna u lékářky je jako vstupní hala většího biografu, rozlehlá, podepřená sloupy, po straně pulty jako v bufetu, ale prázdné, nikde žádné občerstvení. Na podlaze hnědá guma a v místnosti zástup žen, ve frontě, jedna za druhou, hadovitě se ta fronta vleče prostředkem a končí u velkých zavřených dveří. Člověk za nimi tuší sál biografu, ale nejde o kino, jde o lékařskou ordinaci, i když i odtud se ozývají zvuky, jako by uvnitř právě běžel film, výkřiky, hlasy rozčilené a vzrušené. Stoupnu si na druhý konec fronty, poslední stojí mladá dívka, strašně se podobá zelinářce z letního stánku v naší ulici, kost a kůže, jen břicho vystouplé se kulatí pod šaty s nabranou sukni. Otočila se ke mně s radostí, že má s kým se bavit, ženy přicházely a vycházely, matka vede uplakanou dceru, ptám se, kolik lékářka bere.

- Osim... osum... osimdesat, breptala falešná zelinářka.
- Osmdesát korun? lekla jsem se.
- A sto, sto osjemděsjať.